

Uitgave van Vereniging Woodbrookers Barchem

OKTOBER 2018

Woodbrookers Berichten

9

In deze WBB:

Impressie cursus Levenskunst, humor en verzoening van Corrie Haverkort

Boekbespreking: Leven in de kanteltijd van Tanja Abbas

Document: Vormingswerk bij de Woodbrookers in Barchem

9

INHOUD

Ter Zake	4
Van het bestuur	4
Agenda	5
Impressie cursus: Levenskunst, humor en verzoening	5
Terugblik schilderdagen	7
Verslag Lezing op de berg: Huub Oosterhuis	8
In memoriam: Machteld Heslinga-Kooij	9
Boekbespreking: Leven in de kanteltijd	10
Document: Vormingswerk bij de Woodbrookers in Barchem	12
Programma Woodbrookers: weekendcursus Corrie Haverkort	15
Wat en wie bij de Woodbrookers	16
Over het lidmaatschap	17
Mutaties	17
Legaat	18
Colofon	18

VAN DE REDACTIE

Ter Zake

Soms ben ik aan het graven in oude Barchem Berichten, Huiselijkheden of Woodbrookersnieuwsen. Om te zoeken waarover de cursussen van ‘vroeger’ gingen. Welke sprekers kwamen opdagen en hoe werd er op teruggekeken? Wie schreven er reflecterende stukjes in het ledenblad? In de eerste bijeenkomst werd deelnemers al gevraagd om een verslag te maken. Vaak werd dit juist gevraagd aan iemand die er voor het eerst was. Toch las ik vaak als ondertekening iemand van de ‘commissie van leiding’ (CvL). Uit de cursusverslagen van vroeger blijkt dat de thema’s niet zo erg veel zijn veranderd. En de terugblikken waren altijd positief. Geen enkele keer las ik ‘De spreker viel heel erg tegen’ of ‘De groep deelnemers gedroeg zich totaal niet betrokken’ of ‘De CvL liet het volledig afweten’. Nee, meestal werden de lezingen en de verschillende visies op de thematiek uitstekend weergegeven. Want daarom ging het immers.

Tegenwoordig lezen we in de WoodbrookersBerichten ook verslagen of toelichtingen. Helaas zijn de namen van de schrijvers wat eentonig geworden. Vraagt de redactie te weinig om verslagen van de deelnemers? Misschien wel. In de praktijk hebben we geen CvL meer, maar een gastvrouw of gastheer. En als die een stukje schrijven, zijn dat ook nogal dezelfde personen. Vraagt het bestuur te weinig nieuwe gastvrouwen of gastheren?

WoodbrookersBerichten (WBB) is een weerslag van wat er leeft binnen de Vereniging, geschreven voor de leden en voor de vele belangstellenden. We hopen dat we ‘later’ in de WBB het gedachtegoed kunnen herkennen. Ook al nemen we als vereniging geen actief standpunt in over maatschappelijke situaties, de visie op mens en maatschappij, besproken in de lezingen en cursussen, zal steeds te lezen zijn in het orgaan, de weerslag van bezinning en ontmoeting. Door wie het dan ook is geschreven. Ook in deze nieuwe WBB 9.

Veel plezier met het lezen. *Marijke Sondorp*

VAN HET BESTUUR

We kijken als bestuur terug op een enerverend half jaar. Ons medebestuurslid Machteld Heslinga - Kooij, lid vanaf 2016, overleed, voor ons plotseling, in maart. Zij was binnen ons kleine groepje zeer ervaren, dat merkte je aan haar overwegingen bij het nemen van beslissingen. Soms moest Machteld zich wegens ziekte afmelden, voor een cursus of een vergadering. En toen plotseling was ze er niet meer. Het bestuur bestaat nu uit twee personen. Eigenlijk kan dat niet. Niet volgens de statuten, en niet omdat we dan te kwetsbaar zijn. De financiën worden gelukkig al jaren verzorgd door de waarnemend penningmeester AriePieter Versloot, dus daar hoeven Bart van der Elst en ik zich niet mee bezig te houden. Onze taak is niet zo erg groot, maar soms wat ingewikkeld. De vereniging heeft immers in 2010 een stichting in het leven geroepen die het ‘huis’ beheert. En zo te zien gaat dat prima!

De taken van het tegenwoordige bestuur zijn sinds 2011 nogal wat veranderd. Vóór de organisatieverandering bestond er binnen de vereniging een programmacommissie, die jaren en jaren de cursussen organiseerde. Er zijn vele cursussen geweest en heel veel leden van die commissie en ook nog veel leden die meedraaiden als lid van de Commissie van Leiding (CvL). Zij hebben erg veel werk verzet!

Dan was er een betaalde administratieve kracht. U herinnert zich Gerda Oltvoort wel. Die zorgde voor de ledenadministratie, het verzenden van de post, zoals programmaboekjes, BarchemBerichten, Huiselijkheden, Woodbrookers Cahier, het bijhouden van cursusaanmeldingen, ze gaf informatie aan mensen die wat meer wilden weten over de Woodbrookers, ze zorgde ervoor dat de cursussen konden ‘draaien’ en er een welkomstbrief en deelnemerslijst werden verstuurd, ze leverde de gegevens aan voor de jaarvergaderingen, enz. enz. De Vereniging was tot eind 2010 eigenaar van het Woodbrookershuis en het bestuur droeg dus de eindverantwoordelijkheid voor de exploitatie. Het reilen en zeilen van het huis was in handen gegeven van de Stichting Woodbrookershuis, met een eigen staf en directeur. Deze

stichting viel onder de vereniging. Het huis was uitsluitend conferentiecentrum en nog geen hotel.

Na de overdracht van het huis, eind 2010, naar de Stichting Beheer Woodbrookershuis, kreeg de Vereniging Woodbrookers Barchem een andere taak. De door de vereniging opgerichte nieuwe stichting is eigenaar en draagt de verantwoordelijkheid. Inmiddels heeft deze stichting de naam Stichting Beheer Landgoed de Kalenberg.

De ProgrammaGroep is een initiatief vanuit de Stichting Beheer Landgoed de Kalenberg om via lezingen het gedachtegoed van de Woodbrookers levend te houden.

Formeel draagt de Vereniging Woodbrookers voor deze bijeenkomsten de verantwoordelijkheid.

Het bestuur van de Vereniging Woodbrookers heeft nu als belangrijkste taak het organiseren van cursussen, er is geen programmacommissie meer. En zij verzorgt de WoodbrookersBerichten en onderhoudt contacten met andere instellingen, zoals de Banning Vereniging.

Dat het bestuur ook de eigen administratie doet is vanzelfsprekend, het ledental is door de vergrijzing erg gekrompen, het aantal belangstellenden stijgt. En het laatste half jaar zijn er drie nieuwe aspiranten bijgekomen! Maar we zijn momenteel maar met twee actieve personen. Als bestuur doen we een beroep op u. 'Wie van de leden, vindt u, kunnen wij vragen om het bestuur te versterken?'

We horen het graag.

*Marijke Sondorp,
voorzitter Vereniging Woodbrookers Barchem*

AGENDA

5 januari 2019

Ledenvergadering

1 - 3 februari 2019

**Weekendcursus door Corrie Haverkort
Van woede naar redelijkheid**

IMPRESSIE WEEKENDCURSUS

Levenskunst: humor en verzoening

Datum: 16 - 17 juni 2018

Inleider: Corrie Haverkort

Als de samenleving niet meer op jou wacht wat betreft kinderen, werk en carrière: hoe wil je je leven leven?

Een impressie van het weekend Levenskunst: Drie dagdelen met Corrie Haverkort, die eerder in Barchem de filosofieweken in de zomer leidde.

Verschillende vragen stonden centraal:

- levenskunst: wat is voor jou een goed leven en
- wat heb je daarvoor nodig?
- wat belemmert je?
- hoe ga je om met verzoening en vergeving?
- wat draagt humor bij?

Corrie Haverkort verduidelijkte een aantal begrippen vanuit de filosofie. Steeds betrok zij de deelnemers daarbij door de vragen en opmerkingen te delen met de hele groep en het door te trekken naar het algemene. Iedereen werd op die manier in zijn waarde gelaten.

LEVENSKUNST

Levenskunst: kunnen omgaan met dat wat er tijdens je leven op je pad komt. Terugkijkend in de geschiedenis van de levenskunst zien we in de Middeleeuwen een heel andere houding dan nu. Er waren natuurlijke rangen en standen, de boeren, de burgers en de adel. Dat werd door het individu aanvaard, het gaf duidelijkheid en rust.

De Verlichting was een opleving van het klassieke denken: het gaat om het zuiver maken en houden van je eigen ziel. In het

christendom was dit zuiver houden een taak van de geestelijke, die had immers een directe verbinding met God. In de filosofie gaat het niet om het wel of niet bestaan van God.

Bij de Verlichting stond het zelfstandige denken centraal: SAPERE AUDE, heb de moed om zelf te denken.

Dat betekende zelfbeschikking. En ook zelfzorg: je beter afstemmen op de ander. En die ander op jou. Deze wisselwerking is er in een relatie doorlopend.

Pas in de 20e eeuw kwam dit verlichte denken verder tot ontwikkeling wat tot enorme confrontaties leidde en nog steeds het geval is. Zelf denken is schokkend, zowel voor het individu als zijn omgeving.

Levenskunst is omgaan met de tegenstelling tussen je eigen wensen en die van de omgeving. Soms word je door je omgeving belemmerd om je leven zo te leven zoals jij dit wilt. Vaak is daarvoor verzoening nodig of vergeving.

VERZOENING

Verzoenen doe je van twee kanten, waarbij er niet noodzakelijk van vergeving sprake hoeft te zijn. Verzoening gebeurt na een diepgaand conflict met een ander en stelt bepaalde voorwaarden:

- je zult iets moeten opofferen
- je zult jezelf niet zo belangrijk moeten vinden
- je zult je verwachtingen moet verlagen
- je kunt deugden bewust gebruiken om je met iemand te verzoenen

Verzoening vereist van beide partijen een bereidheid om het eigen gedrag of houding te veranderen. Verzoening vraagt tijd en vereist soms een bemiddelaar om verschillende perspectieven te laten zien, zodat er over en weer begrip ontstaat en vervolgens de bereidheid om samen verder te gaan.

Bij verzoening is (on)rechtvaardigheid de basis van het conflict. Je wordt woedend omdat je vindt dat je onrechtvaardig bent behandeld.

Woede komt door onrecht, verdriet door gemis en verlies. Verzoening is tijdelijk, vergeving is voor altijd.

VERGEVING

Vergeving komt van één kant, het gaat om een daad van de ander. Voorafgaand aan vergeving erkent de dader dat hij 'fout' is geweest en berouw toont. De dader laat zien dat hij wil veranderen. Je merkt, als je iemand vergeven hebt, dat je geen wrok meer hebt en niet meer de behoefte hebt de dader zijn daad na te dragen. Het christendom leert de 'plicht' om te vergeven, terwijl je dat eigenlijk niet kunt.

HUMOR

We kunnen uitspraken of situaties als humor ervaren. Na een bepaalde spanning of serieuze situatie 'botsen er twee verschillende situaties', wat zorgt voor ontlading. Humor kan de situatie relativeren. Humor kan droefheid overwinnen (Bomans)

Er is verschil tussen humor ten aanzien van je eigen handeling, die van een ander of een situatie die je samen beleeft. We zien dat als iemand 'bewust' humorvol wil zijn, juist om de situatie te redden, of het gewicht wil verminderen, dat die 'humor' voor verschillende personen ook niet-leuk kan zijn. Soms gaat dat ten koste van de ander.

In groepen gebeurt het vaak dat een deel van de groep om alles moet lachen. Bij dit 'weglachen' wordt de situatie zelf onbespreekbaar. Als buitenstaander kun je je daarbij erg ongelukkig voelen. Wanneer je jezelf minder belangrijk, minder serieus neemt, kan dat buitengesloten gevoel verminderen. Je moet als het ware boven de situatie gaan staan.

Als je aan een eigen humoristische situatie denkt, komt er vanzelf een glimlach. Op dat moment is het haast onmogelijk om negatief te denken.

Als je in de ogen van de ander kijkt, kun je haast geen kwaad doen (Levinas). Voor humor moet je open staan, je moet durven kunnen lachen.

TERUGBLIK SCHILDERDAGEN

WAT HOUDT VOOR MIJ EEN GOED LEVEN IN EN HOE WIL IK MIJN LEVEN LEVEN?

- rechtvaardig
- levend - willen accepteren zoals het is
- durvend - je niet schamen en geen spijt hebben
- bevredigend - tevreden zijn over dat wat er is, en niet ontevreden over dat wat er niet meer is,
- minder ongedurig - keuzes maken en alleen die dingen doen die je zelf wilt
- trouw - je aan je eigen keuzes houden
- in harmonie - ervaren dat je van betekenis bent
- in vertrouwen - dat je het leven aankunt en dat volhouden door uitwisseling met gelijkgestemden
- verwonderend - geraakt willen blijven, je afvragen 'hoe bestaat het, hoe kan het?'
- waarachtig - de waarheid onder ogen durven zien, je ware zelf laten zien
- zachtmoedig - mild zijn ten aanzien van jezelf en de omgeving, Dit wordt bij het ouder worden naar jezelf, moeilijker, naar anderen makkelijker. Je accepteert van de andere eerder de onmacht dan bij jezelf. Je streeft naar een ideaal. Maar een ideaal is nooit haalbaar, nooit bereikbaar.

Bij het willen leven zoals je dat zelf wilt, zijn er belemmeringen. Hoe kun je met deze belemmeringen omgaan? Welke deugd gebruik je hiervoor?

Aristoteles noemt als de belangrijkste deugden: maat, moed, wijsheid en rechtvaardigheid. Deze deugden kun je gebruiken om met deze belemmeringen om te gaan.

Bijvoorbeeld bij communicatie het kiezen van de juiste toon. Bij lichamelijke of geestelijke beperkingen, te luisteren naar fysieke verschijnselen en dan de juiste maat te kiezen.

Bij het willen verzoenen kun je kijken welke belemmeringen er zijn om het gesprek aan te gaan en dan de juiste deugden gebruiken om een gesprek te openen.

M.S.

Datum: 7 - 10 augustus 2018

Inleider: Marijke Sondorp

Van 7 tot 10 augustus was het oude atelier weer in gebruik door een kleine groep zeer actieve schilders. In de ochtend ging het er vrij schools aan toe: in een rap tempo werden er allerlei opdrachten met materialen en technieken uitgetoetst. 'Wat gebeurt er als ik dit en dan dat en dan weer dit doe?' Het ging om het ontdekken van de mogelijkheden, het avontuur van het loslaten: het gaat in eerste instantie om het plezier in het doen en het is mooi meegenomen als je over het resultaat tevreden bent.

In de middag werkte ieder naar eigen wens en kreeg daarbij de nodige ondersteuning. Ook hier stond het zelf doen, de eigen beoordeling centraal. Natuurlijk is het plezierig om allerlei mooie opmerkingen van anderen over je schilderij of tekening te horen, maar wat je er zelf van vindt, is het belangrijkste.

Maar wat moet je doen als je zelf ontevreden bent over het werk, dat je je aan iets stoort of dat een streep of een vlak of een kleur te sterk je aandacht trekt, hoe kan je dat dan veranderen? Dat begint dan met de tekening van alle kanten te bekijken. Net als met elk probleem, dan kom je al pratend vanzelf achter de oplossing.

Soms werkten we met technieken die je niet helemaal in de hand hebt, zoals het afdrucken met glasplaten. Dan blijft het uitproberen, hoe je invloed kunt uitoefenen op het resultaat, terwijl je het proces nauwelijks in de hand hebt. Een avontuur!

Vanzelfsprekend hoorde bij deze dagen in Barchem de dagelijkse ochtendstilte. En hoe doe je dat dan, met een kleine groep, zo midden tussen de schilderspullen? We vonden een prachtige plek, buiten op het terrasje voor de slaaphuisjes 1 en 2. Misschien wel het mooiste moment van de dag.

M.S.

LEZING

HUUB OOSTERHUIS 'Nieuwe aarde?'

Eindelijk was het dan zo ver. In het kader van een serie lezingen over duurzaamheid hield de dichter en theoloog Huub Oosterhuis in Landgoedhotel Woodbrooke op zondag 16 september 2018 een lezing met als thema 'Nieuwe Aarde?' Er waren op deze eerste zondag van de vredesweek zo'n 120 toehoorders in de Douglas-zaal, die allen een liturgie/programmaboekje hadden gekregen.

De door de Programma Groep van onze vereniging georganiseerde lezing werd vocaal prachtig omlijst door 20 leden van het ensemble Capella Phos Hilaron (Vriendelijk Licht) onder leiding van Theo Menting met als begeleidend pianiste Irene Gootjes.

Na een inleiding door Bram Grandia, die vertelde over de oorsprong - 110 jaar geleden - van het huidige Landgoedhotel Woodbrooke, begon Huub Oosterhuis met het gedicht *Om wat misdaan wordt*, in 1970 geïnspireerd door de Zondvloed. Voorts maakte hij de opmerking, dat 'Iedere aardse utopie begint bij wat je bereid bent te doen voor een ander'. Hij vervolgde met een uiteenzetting over Karel Eykman, bekend van de 'kabouterdienst' met Roel van Duyn in 1970. Hierbij kwam het gedicht *Ben van religie niet* goed naar voren.

Uitgebreid ging Oosterhuis in op de begrippen hemel en aarde. Volgens hem is dat de omgeving waarin we nu leven - anders gezegd, onze huidige wereld. Cynische kenmerken hiervan zijn de uitbuiting en de onderdrukking, waarbij chaos het slechtste in ons oproept. Karl Marx aanhalend, stelde Oosterhuis, dat wanneer wij ons hebben bevrijd van de cynische kenmerken de werkelijke geschiedenis pas dan beginnen kan. Visioenen van de geschiedenis, zoals beschreven in de bijbelse Apocalyps, kunnen aldus volbracht worden.

Na een korte pauze was er gelegenheid tot het stellen van vragen. Vanuit de zaal werd opgemerkt, dat tegen de stroom ingaan, de enige manier is om bij de bron te komen. Een treffende vraag was hoe vanuit bijvoorbeeld de poëzie de praktijk in te gaan. Oosterhuis antwoordde, dat samen met anderen werken/organiseren, beginnend in kleine groepjes met aandacht voor elkaar, een weg kan zijn. Hierbij jezelf kritisch afvragen, hoe komt dit of dat - niet slechts afgaan op de media.

Gevraagd werd om het gedicht *Om wat misdaan wordt* nogmaals voor te lezen, dat Oosterhuis graag deed. Uiteraard ontbrak tijdens deze middag ook het *Lied van de aarde*, geïnspireerd op Jesaja 65, niet. De inspirerende lezing werd afgesloten met het lied *Wij die met eigen ogen* op de melodie van het Wilhelmus, dat door de aanwezigen samen met het koor staande werd meegezongen.

Arris H. Kramer

IN MEMORIAM

Machteld Heslinga-Kooij

Ze was bij de vergaderingen altijd zo heerlijk rustig aanwezig. Observerend, luisterend en nadenkend over de materie van dat moment. Bij ingewikkelde situaties was ze gericht op voortzetting van de relaties, haast conflictvermijndend en ze waakte ervoor dat zaken niet op de spits werden gedreven. Samen de schouders eronder en verdergaan.

Zo kende ik Machteld Heslinga als bestuurslid van de vereniging, vanaf 2016. Een paar jaar daarvoor maakte ik haar mee als deelnemer van een zomerweek in Barchem. Er waren uiteraard senioren, die zelf nauwelijks alleen op pad konden of wilden gaan. Zij was voor de gastvrouwen een enorme steun op de achtergrond, zo bleek, die insprong op het goede moment. En af en toe ook heel goed liet merken dat ze het ergens niet mee eens was!

Ook hier, doorgaan, de draad oppakken, samen verder. En vorig jaar november naam zij deel aan de cursus Levenskunst; toen zag ik ook een andere Machteld, hoe zij geestig en vlot vertelde over haar positie als grootmoeder en overgrootmoeder, hoe dat zo gegroeid was naar de blijte situatie van dat moment.

Machteld Heslinga-Kooij tijdens een bestuursvergadering

Machteld had al een eerdere bestuursperiode achter de rug, van 1999 tot 2003. Zij zorgde in die periode voornamelijk voor de verslagen van de vergaderingen.

Bij de crematie ontmoette ik haar oudere zus. Deze vertelde mij dat hun vader, Klaas Kooij, van 1976 tot 1984 voorzitter van het Woodbrookersbestuur was geweest. Hij had voor de oorlog deelgenomen aan de zakencursussen, had samengewerkt met Banning en was regelmatig te gast bij de Arbeidersgemeenschap in Bentveld.

Zelf heeft Machteld daar nooit over gesproken; wel vertelde zij dat ze via (of door) Aad Fokker bij Barchem was betrokken. Zij woonden toen beide in Bilthoven, waar zij verbonden waren aan de Woudkapel en waar Machteld les gaf aan De Werkplaats.

Op 10 maart is zij na een korte periode van ziekte gestorven.

Marijke Sondorp

BOEKBESPREKING

LEVEN IN DE KANTELTijd

Tanja Abbas

Op weg naar een tijdperk van wijsheid en liefde

Op 18 maart 2018 werd dit boek 'ten doop' gehouden in het Woodbrookershôtel. Daar was alle reden toe, want het boek is duidelijk geïnspireerd op ideeën van de Vereniging Woodbrookers Barchem. Na afloop waren er verscheidene workshops of 'verbindingssessies' om de verbinding op allerlei vlakken te ervaren.

Het gaat over Tanja's zoektocht naar verbinding. Niet alleen in zichzelf, maar vooral ook naar verbinding zoekende groepen en gemeenschappen van nu. Ze las *100 jaar Woodbrookers* (2008), waaruit ze de sfeer proefde van onderlinge verbinding ondanks de eventuele religieuze verschillen. Het respect voor elkaar, het leren luisteren naar de mening van anderen, naast de stilte die ook kan verbinden. Ook las ze o.m. de biografie van Willem Banning, een van de grote voortrekkers van de Vereniging. Dat alles inspireerde haar en ze schreef er een boek over.

Via haar eigen innerlijke reis over wie ze is en wil zijn, hoe ze meer in balans komt tussen werk, gezin en zichzelf, zoekt ze ook naar verbindingen in de wereld. Niet alleen ik en de wereld, maar ook wij en de wereld.

Gelukkig zijn er steeds weer mensen die het gevoel hebben de wereld mooier, vreugdevoller en liefdevoller te kunnen maken. Niet zozeer door materie, als wel door het echte contact en liefde met anderen. Dat klinkt nogal wollig, maar zoals zij dat voor ogen heeft is het dat niet.

Tussen de idealisten die 'Barchem' oprichtten en de idealisten van nu, zit in de grond maar weinig verschil. Dat wilde Tanja Abbas ook laten zien in haar boek. Het gaat zeker over een andere tijd, met enigszins andere idealen en mogelijkheden,

maar ook nu verlangen we weer naar meer vermenselijking van de maatschappij.

De technische voorzieningen hebben mede veroorzaakt dat we de menselijke maat wel eens uit het oog verliezen. En dan gaat het over je aandacht voor elkaar.

De problemen waar wij nu mee moeten leren dealen zijn er niet eenvoudiger op geworden, sterker nog, er blijken zoveel factoren een rol in mee te spelen, dat het moeilijk wordt een eensluidende oplossing voor te vinden.

Maar hoe meer mensen leren open te staan voor creatieve oplossingen, minder snel oordelend luisteren, hoe meer de maatschappij leefbaarder kan worden.

Tanja zoekt de groepen die met bewustwording bezig zijn, om hen met elkaar te verbinden in een soort netwerk.

Bewustwording van jezelf als mens, en je verantwoordelijkheid naar de wereld. We kunnen en mogen de verantwoordelijkheid niet afschuiven op instanties, op de technologie, het is nodig ook zelf mee te denken en te handelen naar vermogen om keuzes te maken hoe wij de wereld weer liefdevol kunnen maken.

De machten in de wereld die er steeds op uit zijn met polarisatie de eigen macht te vergroten, moeten we beter gaan doorzien. Eigen keuzes maken.

Geen vrome wensen, maar bewuste keuzes. We zoeken daarbij onze eigen middelen. Dat hoeven niet per se de demonstraties te zijn, en zeker niet de gewelddadige acties. Dat polariseert nog meer, al is de wanhoop die daaruit spreekt, wel begrijpelijk. Alleen kunnen we iets doen op micro niveau, samen kunnen we meer.

Tanja Abbas spreekt over een kanteltijd, een moment van grote verandering.

Dat kan alleen maar wanneer steeds meer mensen zich bewust worden van die kans om te veranderen, te 'vermenselijken'. Loslaten van oude waarheden die niet meer van heden blijken te zijn, openstaan voor elkaar, en luisteren met je hart. Ook dat klinkt misschien wat zweverig, maar alleen als we ons werkelijk kwetsbaar durven openstellen, durft een ander dat dikwijls ook.

Ze haalt Marilyn Ferguson met haar boek *De aquarius samen-zwering* uitvoerig aan, die ook oproept tot een transformatie naar een betere maatschappij, maar ook in onszelf.

Ook Ervin Laszlo komt tot dezelfde visie in zijn boek *De verbinding tussen wetenschap en spiritualiteit*. Niet alleen voor jezelf, maar verbind je met het wij.

Er is helaas nog een groot gat tussen degenen die 'aan de slag gaan' en degenen die vooral spiritueel bezig zijn. Abbas zou zien dat er meer verbinding komt tussen die twee. Ze zegt letterlijk: 'Het gaat allemaal over onze oorsprong, onze eenheid in diversiteit en de samenleving in balans waar ik en vele anderen van dromen.' (blz. 110).

Ze gaat veel dieper in op de stem van je hart, van waaruit je een opener contact kunt maken met je medemens. Maar hoe overbrug je de kloof tussen jezelf en de maatschappij?

Ze ontdekt dat anders denken, niet genoeg is voor de transformatie van mens en maatschappij. Anders voelen en ernaar handelen, komt dichterbij die transformatie.

Nadat ze ook zelf gevoeld heeft dat 'willen' niet genoeg was om haar boek over de innerlijke en uiterlijke kanteltijd te schrijven, maar dat 'overgave' aan de innerlijke stem daar meer mogelijkheden biedt, kwam dit boek tot stand. Aangevuld met een reeks liedteksten die dezelfde inhoud hebben. Nu kan ze ook weer 'in de wereld' terugkeren, maar wel vanuit een andere levenshouding.

Dores Lignac

Leven in de kanteltijd, door Tanja Abbas
Uitgeverij Lente, ISBN 978 94 927 8311

DOCUMENT

Vormingswerk bij de Woodbrookers in Barchem*

De theologiestudenten die begin 20e eeuw een summerschool in Woodbrooke hadden gevolgd, vormden een kern die buitenstaanders bewust wilde maken van de kracht van geestelijk leven. Zij hadden een boodschap voor de maatschappij. De Vereniging Woodbrookers in Holland werd opgericht. Naast reünies organiseerde zij in Barchem studieweken waarbij naast kennisoverdracht persoonlijke vorming net zo belangrijk was. In discussies naar aanleiding van lezingen was luisteren naar anderen en je eigen mening ter discussie stellen het speerpunt van deze bewust gehanteerde vorming.

Het programma bestond uit het beoefenen van de stilte, zoals bij de Quakers, het samen lezen in de bijbel, lezingen en discussies. Typerend was (en is) de meerzijdigheid van het programma: behandeling bijbelgedeelte tegenover een lezing over het 'sociale evangelisatiewerk bij de arme Friezen' en een praktisch bezoek aan een landbouwkolonie van het Leger des Heils. In dit derde deel uit de serie over vormingswerk vertel ik hoe vorm en inhoud van het cursuswerk langzaam veranderden en wat de gevolgen hiervan waren voor de organisatie van het werk van de Vereniging Woodbrookers Barchem.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren de grenzen gesloten, wat leidde tot meer zomer(vakantie)cursussen en een toename van leden en buitengewone leden (tot ruim 600). Men ervoer de bijeenkomsten als een 'geestelijk tehuis', met lezingen over Kierkegaard, oorlog en christendom, Faust, Montessori, arbeid en de 'komende religie'. Tot nu toe waren alle studieweken gericht op versterking van het eigen geestelijk leven, door ontmoeting in lezingen en discussies.

De invloed van die oorlog was groot: de oudere leden hadden de Frans-Duitse oorlog meegemaakt (1870-1871) en men had nooit verwacht dat er nog een ergere zou komen. Nederland had zelf weinig geleden, maar men wilde 'dit nooit meer'. Dat betekende werken aan een nieuwe maatschappij, een nieuwe cultuur en een nieuwe religie.

Binnen de Vereniging in Barchem ontstonden verschillende opvattingen over de weg naar deze 'nieuwe' wereld. Er vormden zich subgroepen.

G.H. van Senden pleitte voor een algemeen religieuze geloofs-overtuiging, met mystieke inslag. Dit werd een werkverband voor Moderne Religie, Bewustwording en Cultuur, 'de Gedifferentieerden'.

De cursus in 1920 met het thema 'Religie, los van historische gebeurtenissen of overleveringen' trok ruim honderd deelnemers. Just Havelaar was een van de sprekers en er was aandacht voor het werk van Henriëtte Roland Holst en Albert Verwey.

Tijdens lezingen van Van Senden over gemeenschappelijke retraites en ascese werd ook het nationaal-socialisme besproken. Sommige leden bemerkten bij de spreker een zekere emotionele betrokkenheid met dit gedachtengoed. Dat paste volgens hen niet bij de geest van de Woodbrookers. Dit gaf onrust bij de leden en het bestuur en tijdens een ledenvergadering legde medeoprichter K.H. Roessingh zijn voorzitterschap neer. Dit werkverband is in 1940 opgeheven.

Een andere groep die zich na de oorlog binnen de Vereniging vormde, richtte zich meer op onderwerpen geëngageerd aan de 'nodige' veranderingen binnen de maatschappij. In 1917 hield W. Banning een referaat over 'Religie, arbeiders en cultuur'. Het was de aanzet tot het werkverband van de Arbeidersgemeenschap der Woodbrookers, de AG.

In het volgende nummer van Tijd en Taak lezen we het vervolg op dit besluit.

In 1924 werd het Woodbrookershuis geopend. Vanuit de Vereniging focuste het bestuur en de commissie van de zomercursussen zich actief op groepen in de maatschappij, die sleutelposities bekleedden. Zo werden er cursussen georganiseerd voor pas afgestudeerden. En ook speciale zakencursussen: alleen voor leidinggevenden uit het bedrijfsleven. Vanaf 1925 waren er vijf of zes zomercursussen per jaar, met minder deelnemers dan in de oorlogsjaren maar met meer onderling contact. De cursussen kregen een overkoepelend thema, de besprekingen gingen dieper op de materie in, zodat er een lijn werd getrokken naar werk- of thuissituatie. Wat betekenen de ervaringen in Barchem voor je werk? Voor je persoonlijke leven? Wat moet er veranderen?

In 1928 wordt Banning de eerste directeur van het Woodbrookershuis. Hij houdt de Vereniging voor ogen dat de oecumenische beweging in Nederland de religieuze opdracht van de Woodbrookers inmiddels heeft overgenomen. Barchem moet dus een andere richting kiezen, van introspectie naar actie naar buiten.

Na 1946 ontstonden binnen de kerken vernieuwingsgedachten, zoals de NH Gemeente-opbouw. Voor de Vereniging Woodbrookers was dat een concurrentie. De naam van de vereniging werd Barchembeweging. Voor de oorlog kwam de geestelijke elite naar Barchem, nu veel meer de zoekenden en de ontheemden.

Om voor subsidie in aanmerking te komen werd in 1957 de Stichting Vormingscentrum Barchem opgericht. De subsidie kon oplopen tot 60% van de personeels- en exploitatiekosten en de kosten van de activiteiten. Dat vereiste een directeur, een accommodatieverbetering en cursusleiders met een gerichte opleiding. Predikanten hadden tot nu toe de groepen geleid, maar de overheid wilde meer en andere methoden zien dan lezingen en discussies. In 1950 was daartoe de opleiding voor sociaal-cultureel werkers gestart aan de Sociale Academies. Ook de zogenoemde Wika (Werker In Kerkelijke Arbeid) van De Horst op Kerk en Wereld (opgezet door Banning) was voor dit werk zeer geschikt.

Ds. W. Overdiep werd door de Vereniging in 1958 benoemd als de eerste directeur van de Stichting. In het begin liepen de taken ten behoeve van het vormingswerk en het verenigingswerk wat betreft de cursussen nogal door elkaar. De Vereniging werkte met commissies van leiding, bestaande uit leden die de cursusprogramma's voorbereidde en tevens leidde. Maar voor de subsidie moest daar een professional bij en moest het programma aan bepaalde eisen voldoen. Dit botste vaak! Het bestuur van de Stichting bestond uit Barchemleden,

die de sfeer van het Woodbrookerswerk wilden terugzien in het gesubsidieerde vormingswerk. Dit stond tegenover de visie van de overheid, die een neutrale, kritische houding van de leiding verwachtte. Opvallend is dat de eerste serie vormingswerkers theologen waren die na enkele jaren deze functie verriuilden voor een 'gewone' standplaats als predikant. Halverwege de jaren '60 werden er cursusleiders benoemd met een opleiding aan de sociale academie of met een niet-theologische achtergrond, vaak gericht op het werk met specifieke groepen.

Omdat er in heel Nederland vormingscentra werden opgericht moest Barchem zich onderscheiden. De accommodatie was niet meer volgens de eisen van de subsidiegever. Die werd aangepast. Andere doelgroepen moesten worden aangeboord. De werkweken van scholen en trainingen van medewerkers in de dienstverlening kwamen in de mode. Kweekscholen, vrouwengroepen, studenten en maatschappelijk werkers, bogen zich over thema's als homoseksualiteit, feminisme, buitenlandse werknemers, de Islam of de Derde Wereld. Steeds meer kwam daarbij het individu in het middelpunt te staan. 'Hoe ga je zelf met deze materie om? Wat is jouw eigen verantwoordelijkheid naar de maatschappij?'

De overheid gaf geld in ruil voor een streven naar individuele zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Dat druisde dikwijls in tegen de geestelijke achtergrond van de oorspronkelijke verenigingen of levensbeschouwelijke instellingen die het vormingswerk waren begonnen. Het betrof niet alleen de cursussen voor de gesloten groepen van buiten, maar ook de open cursussen van de Woodbrookers zelf. En dat leidde tot spanningen tussen de besturen en de medewerkers.

Eind jaren zestig begeleidde het vormingswerk de aanloop naar de ondernemingsraden binnen het bedrijfsleven. Het leek een mooie klus. Ook voor Barchem. Maar deze groepen verlangden meer dan soberheid: geen corvee meer, geen eenvoudige maaltijden en zeker geen sobere slaapkamers. Daarnaast

zorgden de subsidie-eisen voor programmaregels die het bedrijfsleven niet wilde. Het 'ingebouwde' eigen vormingswerk met cursussen en trainingen binnen zowel de zachte als de harde sector nam toe. Het vormingscentrum was prima, maar dan wel zonder 'die' cursusleider en dus zonder subsidie. Zo kwamen er naast het gesubsidieerde vormingswerk steeds meer verhuurgroepen. Bovendien werd er in de jaren zeventig door het rijk op de subsidie bezuinigd en werden alleen nog de activiteiten van het cursusprogramma voor een deel vergoed en niet meer de cursusleider en het verblijf. Een nog verdergaande bezuiniging eiste van de vormingscentra om meer samen te gaan werken, met name in de ondersteuning van het werk.

De Stichting Vormingscentrum Barchem moest in 1987 fuseren met instellingen in de regio tot Stichting Samenwerkende Vormingscentra Oost Nederland, later genoemd FUGA. In 1989 wilde FUGA het Woodbrookershuis niet meer huren van eigenaar Vereniging Woodbrookers, maar het huis kopen. Dit ging na jaren praten, ook met de leden van de Vereniging, niet door. Zo vertrok de stichting in 1993 naar een ander onderkomen en de lijn met de Woodbrookers werd verbroken. Het open vormingswerk van de Vereniging moest op eigen kracht verder.

Omdat leden al die jaren onder professionele leiding hadden meegewerkt aan het cursuswerk, beschikte men over een behoorlijke deskundigheid. Hierdoor was het mogelijk het vormingswerk voort te zetten. Hierover meer in een van de volgende artikelen.

Marijke Sondorp

* Dit artikel is eerder verschenen in het orgaan van de Banning Vereniging, Tijd en Taak, van mei 2018. In 2019 bestaan de Banning Vereniging en haar voorlopers honderd jaar.

CURSUSWEEKEND

Van woede naar redelijkheid

Over samenleven, emoties en rechtvaardigheid

Samenleven met anderen is iets wat we iedere dag doen. We ontmoeten mensen op straat, binnen een vereniging en in onze eigen familie. We trekken met elkaar op, we geven om elkaar en willen graag van betekenis zijn voor elkaar.

Omgaan met elkaar wordt altijd gekenmerkt door emoties. Zoals vreugde en plezier, maar ook verdriet en angst, woede of jaloezie. Wat betekenen deze emoties? Waar verwijzen ze naar? Of om met Martha Nussbaum te spreken: wat is de cognitieve betekenis van deze emoties?

Een van de heftigste emoties bij het samenleven is misschien wel woede. Als we kwaad zijn of verontwaardigd gaat het altijd over recht en onrecht. Over iets waarvan we denken dat het niet klopt, niet rechtvaardig is. Dat ons iets is aangedaan wat niet had gemoeten. De neiging om de ander ook iets aan te doen is dan vaak groot. Ook al is het door een wrokkig zwijgen of door de ander te negeren. Of door weg te lopen. In dit weekend gaan we in op de betekenis van emoties en ons verlangen om goed samen te leven. Met name de emotie woede krijgt aandacht omdat deze emotie de onderlinge verhoudingen vaak op scherp zet. Is het mogelijk om woede om te zetten in redelijkheid? En om daarmee meer recht te doen aan elkaar? Waardoor ook positieve emoties als plezier en vreugde en om elkaar geven meer tot hun recht komen? Als het gaat om dit laatste spreekt Nussbaum van transitie-woede. Zij beschrijft dit proces in haar boek *Woede en vergeving*. Dit boek vormt de leidraad voor dit weekend, evenals haar eerdere werk *Oplevingen van het denken*.

PROGRAMMA

Vrijdagavond:

Inleiding op het thema. Welke emoties komen we tegen in ons leven en wat is hun cognitieve betekenis?

Zaterdag en zondag:

Wat maakt ons kwaad? Wat zegt dit over recht en onrecht?

Wat is transitiewoede en hoe kunnen we dit bewerkstelligen in ons eigen leven?

Datum: Vrijdag 1 februari 17.00 uur
Zondag 3 februari, na de lunch

Inleider: Corrie Haverkort

Gastvrouw: Marijke Sondorp

Prijzen: Slaaphuisje: € 220 p.p.

Hotelkamer 1-persoons: € 245 p.p.

Hotelkamer 2-persoons: € 227 p.p.

Woodbrookersleden ontvangen 10% korting

De cursus gaat door bij minimaal 12 deelnemers.

Het maximaal aantal is 20.

Anmelden: masondorp@solcon.nl of 0341-353717

Wat en wie bij de Woodbrookers?

Wanneer mensen voor het eerst de naam Woodbrookers horen, vragen zij altijd om nader uitleg. De naam van de vereniging zegt inhoudelijk niets over het doel. Woodbrooke is een landgoed bij Birmingham, waar de Quakers bij elkaar komen. Leidse studenten theologie en filosofie zijn daar aan het begin van de vorige eeuw op bezoek geweest. Zij waren zeer onder de indruk van de open sfeer tijdens de conferenties en de rust om met elkaar te discussiëren over de zin van het leven en de verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Zij hebben daarnaast ervaren hoe het is om met elkaar stil te zijn. Dat wilden zij in Nederland ook. En zo zijn Karel Roessingh en later diens leerling Willem Banning voortrekkers geweest van het werk van de Woodbrookers.

Ter illustratie een deel van de statuten van de Vereniging Woodbrookers Barchem:

NAAM, ZETEL EN DUUR

Artikel 1

1. De vereniging draagt de naam 'Woodbrookers Barchem'.
Zij is opgericht onder de naam 'Vereeniging Woodbrookers in Holland' op acht en twintig december negentienhonderd acht. Zij is voortgekomen uit het Quakersettlement Woodbrooke.
2. De vereniging heeft haar zetel te Barchem, gemeente Lochem.
3. De vereniging is aangegaan voor onbepaalde tijd.

DOEL EN MIDDELEN

Artikel 2

De vereniging heeft tot doel door onderlinge ontmoeting in een geest van openheid, religieuze verbondenheid en maatschappelijk betrokken zijn bij te dragen aan persoonlijke

verdieping en aan bezinning op de maatschappelijke verantwoordelijkheden.

Artikel 3

Zij tracht dit doel te bereiken door:

- a. het houden of doen houden van cursussen, retraites, lezingen en besprekingen;
- b. het leggen en onderhouden van contacten met verwante instellingen en het deelnemen aan samenwerkingsverbanden terzake;
- c. het leggen en onderhouden van internationale contacten;
- d. de uitgave van geschriften;
- e. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.'

Die sfeer tijdens de cursussen wordt gekenmerkt door een ondogmatische houding. De Vereniging heeft allerlei lijnen naar maatschappelijke groepen, maar valt niet onder auspiciën van een geloofsrichting of politieke overtuiging. In het verleden zijn er in Barchem allerlei conferenties geweest van vrijdenkers en voormannen, die zich bij de Woodbrookers terugtrokken om zich te bezinnen op fundamentele besluiten. Maar de besluiten voor het oprichten van een politieke partij, of een omroepvereniging, werden wel bij maar nooit namens de Woodbrookers genomen.

Dat samen praten over belangrijke keuzes in ieders persoonlijk leven gebeurt nog steeds in Barchem, lees hiervoor het programma!

Over het lidmaatschap van de Vereniging Woodbrookers Barchem

Als u zich wilt aansluiten bij de vereniging bent u van harte welkom als aspirant-lid:

- U ontvangt de periodieke nieuwsuitgave van de Woodbrookers, de WoodbrookersBerichten
- U ontvangt een reductie van 10% bij deelname aan cursussen van de Woodbrookers en bij logies in het hotel buiten de cursussen om
- U betaalt een jaarcontributie van € 32,50

Na een jaar kunt u lid met stemrecht worden. Dit gaat automatisch als er in het aspirantjaar geen bezwaren over uw lidmaatschap zijn gemaakt door leden van de vereniging. U gaat dan € 65,- betalen. U ontvangt uitnodigingen voor de ledenvergaderingen en de jaarverslagen naast het bovengenoemde.

En als u geen lid wilt worden, of wilt blijven, maar u draagt het werk van de Woodbrookers wel een warm hart toe, dan kunt u voor € 25,- per jaar donateur worden. In dat geval wordt u net als de leden op de hoogte gehouden van het verenigingswerk via het bulletin, alleen krijgt u geen korting bij deelname.

U kunt zich bij de administratie aanmelden via:

adm@woodbrookers.nl

Het bankrekeningsnummer is NL57 INGB 0000 9300 00

Mutaties

Mutaties vanaf februari 2018

Aangemeld als aspirant lid

- * J. van Helden – Epe
- * Sj. Kunne – Lochem
- * W. Boelens – Joppe

Overleden

- * M. Heslinga-Kooij – Leiden

Legaat of erfstelling

Wie de Vereniging Woodbrookers Barchem een warm hart toedraagt, kan ons werk steunen met een legaat of erfstelling. De Vereniging Woodbrookers Barchem is een zelfstandige rechtspersoon. Het maken van een legaat of erfstelling geschiedt bij testament. Een beschikking ten behoeve van de Vereniging Woodbrookers Barchem kan bijvoorbeeld luiden: 'Ik legateer, vrij van rechten en kosten, aan de Vereniging Woodbrookers Barchem een bedrag van euro ...' Het is mogelijk aan een dergelijke beschikking een bepaalde bestemming te verbinden.

Zij die een schenking aan onze vereniging willen doen, kunnen over de vorm waarin dit kan geschieden contact opnemen met Ariepieter Versloot, telefoon 0299-655557.

Colofon

WoodbrookersBerichten

Tijdschrift van de Vereniging Woodbrookers Barchem.
ISSN 2405 -5638.

Administratie

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
E-mail: adm@woodbrookers.nl
Website: www. woodbrookers.nl

Opgave voor cursussen

Opgaven kan per post: Peppelerweg 21 3881 XJ Putten, per telefoon 0341 -353717, of per e-mail masondorp@solcon.nl, o.v.v. de cursusnaam en door een gedeelte van de cursusprijs ad € 15,00 als inschrijfgeld over te maken op rekeningnummer NL57 INGB 0000 9300 00 van de Vereniging Woodbrookers Barchem.

De cursussen vinden plaats in het Woodbrooke Landgoedhotel Woodbrookersweg 1, 7244 RB Barchem
Telefoon 0573 - 441734

Bestuur vereniging

Marijke Sondorp (voorzitter), Bart van der Elst.

Redactie WoodbrookersBerichten

Marijke Sondorp

Kopij WoodbrookersBerichten

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
masondorp@solcon.nl

Vormgeving

Mans57, Lochem, 06 5168 2755

Vereniging Woodbrookers Barchem

Al in 1913 werden er cursussen georganiseerd op het landgoed in Barchem, waar kort daarna het Woodbrookershuis verrees. Nog steeds organiseert de Vereniging Woodbrookers Barchem een eigen cursusprogramma. Het accent ligt op levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke verdieping.